

Městská knihovna v Praze

Jiří
Orten

Ohnice

PRAHA 2013

Půjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

Fpřístupňujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

Pořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Znění tohoto textu vychází z díla Ohnice tak, jak bylo vydáno Českým spisovatelem v roce 1995 (ORTEN, Jiří. *Knihy veršů*. 1. vyd. Praha: Český spisovatel, 1995. 301 s. Spisy Jiřího Ortena, sv. 4).

Fotografie Jiřího Ortena: originály archiválií jsou uloženy v Památníku národního písemnictví – literární archiv.

Text díla (Jiří Orten: Ohnice), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Citační záznam této e-knihy:

ORTEN, Jiří. *Ohnice* [online]. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2013 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. Dostupné z:

<http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/91/20/83/ohnice.pdf>.

Vydání (obálka, grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 1. 10. 2013.

OBSAH

První báseň	8
I. DVOJITÁ TMA	10
***	10
***	11
Život.....	12
***	13
***	14
***	15
***	16
***	17
Po smrti	18
První noc	19
Báseň léta	20
Podzim	22
Ta krajina	23
1.	23
2.	24
V noci.....	26
II. NĚŽNÁ CVIČENÍ.....	27
***	27
Báseň šera.....	28
***	29
Co mi řekl kanárek	30
Co jsem odpověděl kanárkovi	31
Touha.....	32
***	33
Vločky.....	34
***	35
Stará knížka	36
Koš s jahodami	37
Klenba.....	38
***	39

Cvičení v šeru	40
Cvičení před spaním	41
Cvičení o smrti	42
Předjaří	43
III. MÍRA VĚCÍ	44
Dětská	44
Krásná	46
Nenapsaná	47
Smutná	48
Trestná	49
Dívčí	51
Doznělá	52
Prudká	53
Věrná	54
Noční	55
1.	55
2.	56
Poslední přání	57
Výrostek	59
Mé město	60
Elegie	62
Strom	64
Stromy	65
Kamínek	66
Skála u jezera	68
Pohřeb	69
Nenarozený	70
IV. V OHNI	71
Triptych	71
Skonávají se slova Jobova	73
Odnikud	74
1.	74
2.	74
3.	75

Ztracený voják.....	76
Černý obraz	78
Báseň nové slávy	79
Západ.....	80
Ohnice	81
Křtitel.....	82
Mrtvé jaro.....	84
Báseň naděje	85
Ranění.....	86
1.	86
2.	86
Poslední báseň.....	87

Otcově památce

*Vně meč na sirobu přivodí,
v domě pouhá smrt.*

Pláč Jeremiášův 1,20

První báseň

Na paměť mléka crčícího
a rorýsů a borovic
a chleba, jenž se nepřejídá
a hněvu, který ticho hlídá,
narovnej hřbet, má malá kniho
a dýchej z plných plic.

Vezmi si mě a nech mne dýchat
o chvíli déle, než smím žít,
vyprávěj dětem o svobodě
a řekni rtům o čisté vodě
a lukám, kde jsou písňe cikád,
když šero padá na pažit.

Citlivá chůze, procházení
okolo plotů, řek a míst,
kde bolí každé prudší slovo,
kde poddávám se nad olovo,
do ohně mizím, do kamení,
abys už mohla číst.

Snad někdo přijde, samotinký,
naplněn spásou po okraj.
Barvínky spí a jejich barvy
můj tichý západ sladce barví.
Já ležím navždy u maminky,
kde je má zem, můj kraj.

Kde končí svět. Kde začíná se.
Kde vichr vichří hlas,
až zvedne se a píseň vydá,
zatím co smrt mu napovídá
o životě, jímž počne zase
zpívati boleráz.

Na paměť mléka crčícího
se skal až do konvic,
na paměť biče, který šlehá
tam, kde je něha, kde je něha,
narovnej hřbet, má malá kniho
a dýchej z plných plic.

I. DVOJITÁ TMA

Čí jsem?

Jsem plískanic a plotů
a trav, trav deštěm skloněných
a jasných písni bez klokotu
a touhy, jež je v nich.

Čí jsem?

Jsem malých oblých věcí,
jež nepoznaly hran,
jsem zvířátek, když hlavu věsí
a mraku, když je potrhán.

Čí jsem?

Jsem bázně, jež mne bere
do prstů průsvitných,
králíčka na zahradě šeré,
jenž zkouší si svůj čich.

Čí jsem?

Jsem zimy tvrdé plodům
a smrti, chce-li čas,
jsem lásky, s níž se mújím o dům,
dán za jablka červům na pospas.

Kouří se z komína. Je ráno. Na ulici
se rozsypal koš s jablky.
Ach, křivý, křivý kouř, na bouři volající,
mne vede v kraje zámlky.

Tak tedy poslyšte: nakousnut, červům nechán
a hořký k jádrům svým
čas v plášti narudlém do hromobití spěchá.
Toť jediné, co vyslovím.

A jinak? Žijeme a nebudeme žíti.
Před chvílí, než jsem vstal,
slyšel jsem v srdci mém, co nelze vysloviti.
Dere se mi to na ústa...

Zimní hrad, kočáry a všude plno sněhu
a vížka vidoucí
a smrt, jež tuto noc zde byla na noclehu
a ticho na konci,

ticho, jež žádný sup už nikdy nepřehluší,
až v zemi pohřbené
pozvedne na jaře ve sněženkách svou duši.
Vůně jak z hřebene,

kterým si maminka copánky česávala,
když byla nejmladší,
když ještě čistá tma jí ňadra odlévala
a nevěděla, čím...

Tak je to ve slovech. Sen nad ně v jas se napne
a pod ním tančí vír,
jenž cítí vůni tu a jenž ji nezašlápne
a šeptá: mír, mír, mír...

Život

Už rozsvítili lustry
a muzikanti ladí,
nevědí o písni, již nedovedou hrát,
už krásné šaty šustí
a tvoji kamarádi
učí se brát, k tanci a tobě brát.

Sklenice ve výčepu
potají nalévané,
trnitá cesta smutných promenád,
horečka v cizím tepu
a cizí radost, tvá ne,
tvá u těch poloprázdných sklenic snad,

vír, strašný vír a dýka
hluboko u tušení,
to je ten bál, jehož ses tolik bál,
roztáčí tě a říká,
zatím co stud ti plení:
kam odejdeš, až bude pustý sál?

Na starých stromech,
(až tamtudy půjdeš zbrocen nedůvěrou
v bázni, v samotě a v prchajícím šeru,
k zemi hled'!)
na starých stromech, když se blýská
a všude smutná láska hýbá se,
(zavadiš zlehka o mech,
jenž smlčí odpověď)
na starých stromech vítr čte si
báseň, jež básni nepodobá se,
z nitra své hrůzy spatříš lesy
nahé jak rána, na níž není plet',
jen to, co vylilo se z ní
a barví, barví listy do červena,
na starých stromech báseň nedozní,
vítr ji vzal, je navždy nedopěna
na starých stromech, když se blýská
na časy strašnější, na časy, v kterých nehřmí,
vítr ji vzal a hodil na strniska,
na ženu překocenou za zpuchřelými dveřmi.

Na zimu myslil jsem, žež o ztracených ví,
na zimu myslil jsem, žež přísně duše drží
v ledovém bratrství,
v ledové růži.

Komůrko, samotná s dávnými předměty,
to ty jsi jako já od dětství zasněžená.
Sníh léta, jara sníh, k podzimu odjeti,
podzim je žena...

Loučení s loučením. Naučilas mě tomu,
ó, zimo, zimo má! Nesmiřitelně krápe.
K tobě jak k mamince se navracívám domů,
tam do tmy hluboké, žež neptá se a chápe.

Na zimu myslil jsem. Co jinak zbývalo mi?
Nesmiřitelný déšť, jenž moje milé smáčí
v rozbitých dálavách, kde stojí mrtvé domy,
kde život zabloudil a do kolečka kráčí.

Zem, říše otvorů, do kterých naskládala
kdejakou rakev klíčí
žena, jež matkou znenáhla se stala
pro spáče v márnici.

Zamyky, zamyky, ach, nedívej se ještě,
pak bude pozdě oči zavírat.
Rozbitá naděje, mdlá vůně, staré kleště
a papírový hrad,

zemřelé dopisy, kterými listonoši
nadarmo mávali,
sešity plné chyb a vroucnost na dně v koši,
mlčící písťaly

a světlá jistota! Jen vzadu, za plamenem,
jímž věčnost třepetá,
krčí se básnička, vyhlédá, hýbá jménem,
jemuž se nechce se světa.

Zem dosud za nás bdí a hořce usmívá se
zamčena v nitru svém.

A my, již spaseni, v snách o nádherné spáse,
pod mramorovým těžítkem

trochu se zdráháme úplně přivyknouti,
již dáni, chceme dát.

Ach, jaká únava, po namáhavé pouti
do hlíny putovat!

Vždycky se našla ruka, která odnášela
z nejpodobnějších věcí pravou podobu.
A nebývala bílá. Bývala jak včela,
jež v letu zavadí o cizí úl.

Nabíráš pláč a upouštíš jej na zem,
kde sama ležíš, sama, dávno již.
Vždycky se našla chvíle, v které život scházel.
A proč teď neschází?

Když tma je dvojitá, když jedna stačila by
a dvě jsou v polibcích úzkostí zmučených,
nadarmo rozvíráš ubohou náruč, slabý
v sobě i v nich.

Zezadu blíží se nějaká stará něha
a dýchá na tebe a připomíná ti,
že tichý věrný pes za každou zradou běhá
a má ji přece rád: bojí se štěkati.

Kdybys jej pohladil, jeho vědoucí čenich
poznal by pravou tmou po vůni zákoutí,
kde leží láska tvá u věcí odložených,
jež zapomínají probudit kohouti.

Když tma je dvojitá a nesvítá a nední
se ani v daleku, vezmi si to, co jest
a potom odejdi zaťukat na poslední
a nejbližší verš snu, jenž nespí pro bolest.

Po smrti

Tam za tou skálou
pohled (jako bys ztratil zrak)
tě pohlí.

Tam za tím paprskem

je široký rytmus volnosti nevědomé.
Úplný pocit vzlínání.
Jak rostu, řekneš si, bude to záře.
Jak vysoký jsi, dome.

Hrany, které tě vzaly mezi sebe.
Nekonečné ostří.
Zed' dechu, jasná, napřímená,
bez pohybu zed',

bez vzruchu, bez drolení,
již láska zachovává,
již drží ruce něhy,
již neprolomí sláva.

Hle, marnost vědomí
a marnost rozumu a slov
a nářku všeho,
jen ta jde na hřbitov.

Ty budeš moci v čirém bezpečí
tam za tou smrtí, za tou skálou, za vším
svobodně trvat, navždy, bez řeči,
životem nikdy neskonavším.

První noc

Jatka, rci: broskve, chceš-li sdělit
ten nebezpečný sen,
jejž možno neurčitě přelít
a býti probuzen

bez procitnutí, oko za rým
a zub, zub za pocit,
slovníkem květin, moudře starým,
neb umí moudře krýt.

A přece, když se kolem plazí
a pod zdí slyší rány ty,
když jemným stehem model zkázy,
pád letně rozvítý,

přiléhá také k němu v loži
vydaném spánku jen,
jejž nelze složit v ruce boží
a býti zarmoucen, —

broskve, rci: jatka, do tmy říká
a hledá o překot
osamělého zpovědníka
své zřícení, svůj hrot.

Proudí krev jeho opuštěná
jak bílé rohy hor.
A dívka, lehce zahalena,
uniká za obzor.

Báseň léta

Na paletě je léto.
Ach verši dávných dob,
ty usměvavá věto
zimičce na otop,

jak se to setkáváme?
Uplývá hořký kruh
a zatačí se za mé,
jež znekonečnil Bůh

tak jako na potoce
oblázky mluví-li.
Jen jedenkrát v roce
uzlátne obilí.

To nejsem já, víš přece,
kde zvedám okvěti,
v neviditelné řece,
v matce a v dítěti,

v ospalých krčmách šera,
v ťukání na obraz,
ve vzdoru dálky, která
již nespojuje nás.

Propasti mezi dvěma,
propasti v tisíci,
rybo, jež vylovena
přetrhneš udici,

ó léto na paletě,
mne také pálí žár
a chci jím v této větě
vyšlehnout nad stožár,

nad hory, nad horečky,
nad polámaný kříž,
aby se v chladu tečky
nemohl udržet již.

Podzim

Ach, dnes mne duše tlačí
a nemohu již dál.
Hrám na varhany. Pláči.
Nestačím na pedál.

Něco mi vyprávěli.
Něco jsem neslyšel.
K příkrému nepříteli
pro zradu jsem si šel.

Pro zradu, ano, matko.
Nádherná smrt v ní jest
změněna ve princátka
opilých slz a gest.

Jde zase, září v slově,
jde ve svou zvadlou dál,
aby se na hřbitově
dušičkám zaprodal.

Ta krajina

1.

Myslíš si, že je zelená
ta brčálová krajina,
jež loučí nás a protíná,
jež provždy si nás znamená,
v níž rozmarina
se k nebi vzpíná,
kde neradostná zřícenina
nalezla ve mně svého syna
a v tobě tu, jež nemá klína?

Jsi žena, neboť věříš příliš.
Nalézáš pravdu, když se mýlíš.
Nalézáš to, co ztrácí čas.
Nalézáš, neboť ztratilas.

Ta krajina je bezbarvá.
Tou krajinou, kde jsme my dva,
nabírá bolest jako lžící
šťávu a vláhu pro trpící.
Jsem cosi jiného, než ty jsi.
Neztratil jsem, neb neměl jsem.

Ta krajina je pod kopcem
a nevidíme pranic za ním.
Ta krajina, kterou tě zraním,
až podám ti ji někdy pít,
ta krajina, tvůj jas, tvůj třpyt,
co bude s ní, s tou sladkou ženou,
jak dítě náhle odloženou
a nemluvnou a plnou děr,
jimiž pak slunce navečer

odejde měsíc rozstítní?
Ta krajina se v sobě vznítí.

Vždyť vím to, vím, že bezbarvá je
ta krajina, kraj mého kraje,
v němž hoří čas a nepálí,
v němž snili jsme a váhali,
až rozloučila nás a byla
zelená, černá, modrá, bílá.

2.

Myslíš si snad, že nekončí,
krajina, jež nás rozloučí,
myslíš si snad, že bezmezná je,
že na konečnost si jen hraje
obzorem, který zapadá
jak navečerní zahrada
vždy jenom v očích, které hledí
s jediné strany (strany šedi)?

Myslíš si snad, že počíná
ta naše bledá krajina
u nohou božích, jež jsou bosé,
u našich rtů, anebo v rose?

Ne, její smrt je nablízku.
Jde neslyšně, jde po písku,
jde, vzdaluje se neustále,
tak blízka v srdci, v této skále,
za kterou neuvidíš nic,
za kterou barva bez hranic
pohltní štetec na paletě,
pohltní smrt, neb celou chce tě.

Ó, končí, pohled', v této hlíně,
z níž pomalu se kvítek zvedá
a rozhlíží se po krajině
stonavé jarem, kvítek, bledá,
zelená, černá, modrá, bílá,
jež v úplnost se proměnila
a za chvíličku zrůžoví.

Pak bude ticho pod slovy.

V noci

Chléb modliteb je vyžebrán.
A noční vítr ponížení divoce píská.

Na sebe jenom svítíte,
světla.

Tryznu, jež trýzeň uspává,
na čela temně hraje déšť.

A o tón hlubší hlad
nechápe oběť, marnou, nejmnější,

jíž za smrt životu
a lásce upsal ses.

II. NĚŽNÁ CVIČENÍ

Potkal jsem studánku a oči jsem si omyl.
Pln plískanic a malých trápení
potkal jsem studánku. A vše byl náhle omyl,
který se v pravdu promění.

Dívám se do sebe o radost pozorněji.
Jak pes se otrásám
a stříkám daleko úzkost a beznaději.
Sám. Ale čistě sám!

Potkal jsem studánku a řekli jsme si více,
než lidé říci mohou si.
Pak, když jsem odcházel od této křtitelnice,
usmíval jsem se na husy.

Báseň šera

Šeří se v sadě šeríkovém.
Ó, vůně pod kvetoucím slovem!

Obloha pláče krvavě
na sedmikrásky, po trávě

a na stíněný kostel vzadu.
Obloha pláče na zahradu.

Co se to zvidá v každé vůni?
Po celém světě šero trůní,

po celém světě jako tady
zvedá se smutek ze zahrady

a hledí tiše do oken
jak kmen, který je nachýlen,

jak zimostřáz, můj kamarád,
jak slepýš, nejsmutnější had.

A zatím co ty verše píšeš
ptá se mne hvězda, čím se liší

od rosy, kterou krvavě
nechalo nebe na trávě,

od mého srdce, od slov mých,
nesmírnou něhou opilých

a dobře ví, proč se mne ptá,
když v záři své se ligotá,

když ligotá se, neustává,
jako má ovíněná hlava.

Jsem na polibek malý,
povídal trávě zajíc,
když přiběhl k ní z dále.
Léta mi utíkají,
povídal trávě zajíc

a dobrýtro se mi líbí,
přiběhl jsem až z dále,
dobrýtro se mi líbí.
Přece tě nepolíbím,
jsem na polibek malý,

léta mi utíkají
rychleji, než se chce,
povídal trávě zajíc.
Léta mi utíkají
tak divoce,

chtěl bych je dohoniti
ještě než bude tma,
povídal trávě zajíc.
Chtěl bych je dohoniti.
A stříhnul ušima.

Co mi řekl kanárek

Jsi cizí. Za tou strašnou stěnou.
Mé vzpomínky. Tam. Pro jinam.
A pro jinde. A na zapřenou.
A k narozeninám.

Jen proč? Ty zpíváš? Počkej na mne.
Snad se to také naučím.
Spal bych. Maminka nevolá mne.
Bojím se. Mlčím. Čím?

Svoboda, myslím. To jsou mříže?
A ty? Co píšeš? Pro jinam?
A pro jinde mé živé tíže?
A k narozeninám?

Co jsem odpověděl kanárkovi

Prosím tě, mlč. A neptej se mne.
To bzučí moucha a ne zpěv.
Lež, tiše lež. Tvé dráčky jemné
nestačí na rakev.

Zítřka mi bude jednadvacet.
Proto však nejsi ty.
Neumím brát. Neumím vracet.
Jsem jako zašitý.

Pomoz mi. Schraňuj se mnou slova.
Netluč se tolik o stěny.
Jsem jako ty. Jsem z Kanárkova.
Pro marnost zrozený.

Touha

Kruhy, kruhy zamotané,
ale jeden náhle vstane.

Šíří se a pak se úží,
podobá se mrtvé růži,

otrhané, bez plátků,
v sešlém, zimním kabátku.

Ale kdo? Ach, ten, kdo klepe
na růžové oko, slepé,

ale přece vidoucí.
Ty se bojíš zatlouci?

Pomalu se pootevře,
pomalu tě v sobě sevře

a ty budeš kolébán
jako roztančeny džbán,

z něhož voda často špláchne
do studny, jež neutichne

a dál v hloubi šumí s ní
jako slova na písni.

Kruhy, kruhy zamotané,
ale jeden náhle vstane,

než se musí proměnit
v ouško, jímž se souká nit.

Když z nářku temného se nápěv rozjasní,
všechno bys chtěl, snad všechno, jenom být ne.
Ošklivá hodina. Poznáš ji po básni,
jež často zaklopýtne.

Těžko je po pláči písničky tancovat,
těžko je zapomínat.
A myslí na vůni (nikdy ne na slova!)
a chtěla by být jiná.

Tak bývá popsána nejedna čistá stránka.
Píseň však smutná je a ztratila svůj smích.
Chce se jí ke studánkám
a napít se z nich.

Vločky

Zašity v hedvábném rubáši
celičké noci propláčí
a jejich pláč jim nestačí,
pták viny k nám jej odnáší
na naši úzkost, na naši!

Byly jste nejsladší.
Zahořklé jste.
Vítr vám ňadra naklání.
Ticho vás poplaší.
Byly jste. Nejste.

Sníh, snížek bez saní
zakroužil nad cizinou
a padl na rty malých žen,
jež v hlínu objetí se řinou,
kam jedu plást byl položen.

Stále jen sníh! Sype se tiše,
je jako ruka, která píše,
co všechno musí zakrýti!
Na okna sněží, na nábřeží,
chvilíčku leží a pak běží
na jiný svět — a schází ti.

Slyšel jsem, že když vidí koně,
udělá velký zázrak pro ně
a směje se, jak ze zvyku
veliký, nachmelený kočí,
jemuž se v barvách pletou oči,
jim ještě říká: vraníku...

Stará knížka

Beru tě zpolehoučka
a strásám s tebe prach,
umrlá knížko v temném háji.
Všechny tvé listy spadávají
a tají jako tichá vločka
ve slunci na horách.

„Svět smutných“, to jsi chtěla říci,
je jistě živý nejdéle.
Modříny, věřím! Jedenkrát
až na nebesa zaťukáte,
svou věčnou barvu v boží líci
spatříte pod čelem.

Ve vašem milosrdném stínu
z veršů, jež zvadly, voní klid,
pro který v čase prodlouženém
chci život dát a slávu s jménem
a všechnu této země hlínu
na sebe navrstvit.

Koš s jahodami

Košatá zahrado, ty druhá, pod strání,
kam zmizel koš, jenž plný jahod byl?
Zrcadlem vysypán, zrcadlem, jeho chvěním,
odešel pozpátku až k dětem utopeným
a dal jim ochutnat z velkého chutnání
hluboko v rybníce, který je zahubil.

Jak asi plakaly holčičky pod řasami,
jen půlky holčiček a půlky opilých,
když mladá jahoda jim připomněla lesy,
kde volně běhá se, kde, ještě pod nebesy,
hladina jiskří se a rozvlní se s námi
a vypadá jak sníh...

Klenba

Vroucnosti, mlčíš pod kožichem,
jenž odhání nám chlad.
Trochu to tlačí pod tím tichem.
Komu se odevzdat?

Kdesi je bratr, kdesi přítel.
A zde, zde uprostřed,
samota kývá, prázdný pytel.
Tma. Velké ticho. Pustý svět.

Promluv a čekej. Za chvíličku,
za čásek bez jména,
ti cizí ruka podá smyčku.
Co je to? Dutá ozvěna.

Ještě než usne, aby uslyšela,
zatím co odcházím,
malinkou píseň, v níž je celá,
jak zima v srdci zim,

ťapkání kapek, jež se v hudbu slije
a líbá navěky,
tak jako potůček, jenž odnáší je
k mamince, do řeky.

Cvičení v šeru

Ó, širé šero pod deštíkem,
ó, báni šera na velikém
kostele nebe! Píši tu
do žíhaného sešitu,
bolí mne oči, přivřu si je
a mírné světlo, jež se lije
z dalekých koutů stmívání,
mne ukolébá do spaní.

A přece ještě vzpomenu si
na úsměv, plný něžné rosy.
Je tichý, zná mne nejlépe.
Až jednou zima zaklepe,
ta bez sněhu a bez ledu
a bez soucitných pohledů,
uvidím zase úsměv ten.
A zemřu s ním. Ne samotén.

Cvičení před spaním

Bludičky, spát!
Jsem špatný kamarád.
Ale tak mítí na svém čele
namísto vrásek za přítele
srpen a listopad,
to bych si ani neodpočal,
překročil poušť a přešel močál,
se srpnem trpíval bych rád
a s listopadem pad,
až k zemi pad.

Ale já bývám sám.
Jen těžce usínám.
A měsíce se bídne plouží.
Přeskočím plot a přejdu louži
a potom ustávám.
Do vodovodu odkapává
za kapičkami moje hlava.
Přeji to kapičkám.
Bludičky, klam!
Všechno je klam.

Cvičení o smrti

Zatím co v duši prší mi,
hrají si s šerem na rýmy,
zpovídám se mu ze stmívání,
o kterém jistě neví ani.

Je jedna paní, jež mne mate.
Má jméno, jméno tolikáté,
že paměť je už nechce znát.
Ruce jí musí pomáhat.

Když si ty ruce k hrdlu vložím,
tu vím, tu vím na jakém loži
mne jednou zcela přivine
ukrutnou láskou za jiné,
jež zmeškaly a neměly mne.
Ta paní z těla jas mi vymne,
že budu černý do rána.
A jmenuje se Morana.

Předjaří

Zatím co tiká pták
a zpěv mu ještě nechce z hrdla,
zvonečky slyším, lehce padající:
vstávejte, trávy, probud'te se, spící,
od země do oblak!

Jak je to nádherné,
k ránu se protáhnouti!
A řeky procitly, za hlavu ruce daly,
za hlavu, za moře, ve kterém dlouho spaly —

ó, roso, kampak jdeš?
Jdu nebe pomodřiti.
Jdu hlásek zvonkům dát, lehounce padajícím:
vstávejte, trávy, probud'te se, spící,
probud' se, kvítí!

III. MÍRA VĚCÍ

Dětská

Často (ó, čas to chce)
hle, třeba konvalinka
vyroste ze srdce.
Line se, je to linka.

Leč pod ní častěji
hrá osud na schovanku
a zdola hryže ji,
až, nepodoben vánku,

převrátí celý děj
a po dětsku ti praví,
že není čaroděj,
že hryzl do dálavy

a ta že hořká je,
nelze ji vyplivnouti,
že nyní zahraje
na lesy (myslí proutí).

A hraje si. A ví,
co pomlka mu poví:
ztišené hájemství
po srně, po daňkovi.

To všechno zmůže sen.
Ty ale víc chtěj zmoci.
Ač plod je zablácen,
chtěj ryzost po ovoci.

Chtěj, nežli vyjdeš z vrat
zřít ty, co smrt tvou sili,

mít hodně prostě rád
a mít k tomu dost síly.

Krásná

Samota otálí. Ospale tichem klinká.
Několik knížek čeká na můj dech.
Jednu z nich budu číst dnes večer za tatínka.
Je měkká, měkká je i v černých propastech.

Veliké uši tmy jsou plny melodie,
odkudsi přilétla a nechce se jí zpět,
pohladí zákoutí a v parcích smutně žije,
už brzo musí se navždycky odmlčet.

Ach, končí taneček, je pozdě na čtverylku,
a krásná domů jde, jde skoro bez rytmu,
lampy jsou zhašeny a za malinkou chvíli
zkrušena nalezne v svém srdci také tmu.

Kéž ke mně zabloudí! Doved' ji ku příteli,
ospalá náhodo, doved' ji ke dveřím,
za nimiž křídlo je v prázdnotě velké cely,
křídlo a klávesy, do kterých udeřím.

Ó, hudbo shledání, volám tě před polibkem,
polibkem posledním a studeným jak čas,
jenž stále měří jen a propadá se v sypkém,
pískovém obraze, dán větru na pospas.

Ta krásná zbloudila. Ospale tichem klinká.
Slyším ji z daleka, od starých knížek svých,
z nich jednu budu číst dnes večer za tatínka.
Ta krásná, tatínku, tancuje po rakvích!

Když oči zavřel jsi a ona vzala si tě,
myslil jsi na matku a zpět ses vrátit chtěl.
Zradil jsi v myšlenkách! A potom, jako dítě
nesmírně oklamán, ses navždy odmlčel.

Nenapsaná

Vezmi si plášť, ať neprokřehneš zcela
a zavři oči, abys neviděla, —
v takovém nečase, takovou cestou jdu.

Ó, toho bělma, jež jsem zakrvácel,
těch západů, kterým jsem slunce vracel
v krutějším západu!

A ona prostinká a ona nenapsaná,
ona, jež věděla, ta matka mého rána,
ne veršem, pláčem stená.

Mluvil jsem slovy, ztichám také jimi.
Vzala mi víru, život navrací mi.
Jsou odpuštěna.

Smutná

Podnebí, kde jsi také ty.
Svět s věcmi zhasnutými.
Slzy se loudí. Dojetí
nechodí s nimi.

Kdo tedy chodí? Strach,
ta bytost bezejmenná.
Rád stává při márách,
na kterých leží žena.

A tam v té světnici,
již živé opustili,
on, dosud žijící,
on, ještě zbylý,

klade se do rakve
na tělo bílé kdysi,
objímá nohy tvé
a na bocích ti visí.

Slyšíš, kde vyprávím?
Pod slovy, pod bolestí,
až k malým ňadrům tvým
si smutek cestu klestí.

Trestná

Bude tě mít jako šperk.
Za nocí zavře okenice.
Hvězdy si tebou spočítá.
Tohle je hvězda ta a ta
a je jich ještě mnohem více.
Bude tě hloubit do prostředka,
až do žhavého středu dna,
v kterém se v tobě se snem setká.
Bude tě hloubit obráceně.
I sny si tebou spočítá.
Tohle je sen, jenž všechno zná
a je jich ještě mnohem méně.

Nesmíš se bát. Vždyť on to ví,
co v sobě ztratíš po krvi.

Strašlivý Bože, smím se ptát,
jak hluboko je ten, kdo hloubí
a jak mne umíš potrestat,
zda peklem, smíš-li se tak zvat,
či láskou, zvou-li se tak rána
před smířlivými večery,
ta rána mlh a nevěry,
nejdůkladněji vyoraná,
či nekonečným opakem,
opakováním zkamenělým,
či touhou letět za ptákem
a snem, být jedenkrát celým?

Nesmím se bát. Vždyť on to ví,
co v sobě ztrácím po krvi.

Jen pro tebe jsem se tě ptal.
Jen málo slov, jež věčnost zvaží.

Sám jsem se už dost potrestal
a po druhé se neotáží.
Být na konci, být na počátku
a ztratit otce, ztrácet matku
a ztrácet sebe v srdci svém,
ubývat zvolna jako luna,
jak trpká sláva z Unamuna,
být přeplněným hřbitovem
a ještě nikdy neuvítat nebe,
jež zapomnělo svítat, —
neb doufalo, že On to ví,
co v sobě ztratí po krvi.

Dívčí

Hraje si dívka s ňadry svými
a je to neveselá hra.
Na loži nedaleko zimy,
na loži studeném se k lásce přímí
s koleny něžně sevřenými.
A tma je zlehka rozvívá.

Vloudí se k ní jak vlna k lodi
a rozčesává její stud,
od paty k hlavě po ní chodí
a nepřejde ji, nepřechodí
jak voda, která vlny vodí
ke smutné lodi bez kajut.

Hraje si dívka s tmou a slovy
a dává polibky svým rtům,
nikdo je nazpět nevyloví
neskutečnému rybáři,
jen tichý pláč je ve snu poví
z polštářů medvídkům.

Doznělá

Doznělou šel. V aleji zatím
padala léta zbylá tříšť.
Orvané stromy, v kterých hvízdá
pár kroků, ušlých od smetišť.

Doznělou jdu. A hned se vrátím.
Je to jen jedna z marných her.
A bílá hůl. A zpětná jízda.
Kdo jede? Slepý pasažér.

Doznělou všichni. Za úsvitem?
Ach, ne, ten umřel. Za patou,
jíž hory k zemi tisknou lesy,
sešité vetchou záplatou?

Ted' ještě ne. To o rozbité
a navždy smutně doznělé
milostné písni, kdysi, kdesi.
O pohrbívání přítele.

Prudká

Snad někde v zázemí zakopnou o ratolest
a řeknou: voní to! Budou se procházet
podél svých barevných a pomíjivých let.
Nikdo jim nedal bolest.

Snad někde v zázemí... jsou také jiná místa,
vodotrysk šumí tam, je rudý, tryská v zem.
Žebříňák plný ran. Kampak je povezem?
Žebříňák plný ran pro pana Antikrista.

Za zemí, slyšíte?, někdo se vzepjal v třmenech
a jede, uhání a dojíždí až k nám.
Široký následník divokým bystřinám,
bystřinám po pramenech!

Ty také, láske má, ty také budeš jeho,
ty také, příteli, svou snivou vlčí mhu
zaměníš za blízkost, za mír a za tíhu
proudění tekutého.

Snad jednou po hudbě hořícím kruhem prolézt,
leč dříve, dříve ne!
Za všechno viděné, za všechno ztracené
hluboká, jediná, nepřerývaná bolest.

Věrná

Věrný, že už nelze ani
víc se prosvětlit.
Díky, díky za optání.
Budu věrně tlít.

Ke mně, hrůzo! Tiší ďábli,
jimž ses upsal, sne,
tvoje přední hlídky shrábli
k sobě, do ohně.

Sestup dolů. Oči k červu,
jenž tě rozhlodá,
zatím co své šaty servu
pro smrt, v níž je svoboda,
aby mohla zcela ke mně,
aby mohla vzít
také to, co nechce země
z duše utratit.

Noční

1.

Půlnoční slovo zrodilo se,
začalo ve mně žíti.

Čekám, až spící dílo vstane
ponížené a ztroskotané
plachetkou míru obléci,
rubášem, svící u věcí,
básní.

Tak čeká víra beznaděje,
tak čeká úžas obnažený,
tak čeká smích: prostě se směje,
tak čeká stud a krev, krev z ženy.

Po špíně poznáváme se.
A po hrůze z ní.
A po krajině.
A po lítosti.
A po řeči.
A po tichu.

Jen nemlčeti za takových nocí.
Nedrkotati tmou.
Mít touhu aspoň po ovoci
a třeba prohnílou a třeba červivou.

Na střepch volnosti své tábořiti.
Udržet stráž v tom strašném ležení.
A když se tělo do propasti řítí
a ještě, ještě tíhou prohýbá se,
maminku hledat ve věčnosti zase,
tak čeká víra beznaděje.

2.

Ty víš, ty videi jsi, bratře!
Dálka je mrtva.
My jako cesty překlenuli jsme ji.
My jsme ji neměli rádi,
ó, my ji nemilovali.

Tenkrát jsme byli chlapci
a měli jsme něžná srdce
a neznali jsme dálku.

Ty víš, ty vidíš mne, bratře.
A já to přece říkám,
musím to vysloviti.

Hodiny odbily dvanáct,
vstávání hnulo hřbitovem
a zazněla báseň, zveršovaná
mistrem, co Drsný se zve.

Co řekla? Mne a tebe.
Křičela naši věrnost
a potom bylo ticho.

Kamenem, blátem, ano,
ale smrt nelze zabít
a duši rozmetat nelze.

Poslední přání

Na posledním svém lůžku
když básník odpočívá
a jeho ústa ještě živá
smlčují řeči spád,
tu klade na podušku věci,
jež míval rád:

bolavé světlo, jasné, bez soucitu.
Bolavou tmou, jež v srdci, v tomto krytu,
uměla přetrvati den.
Bolavou marnivost, kterou byl okraden.
Bolavou lásku, která dosud bolí.
Bolavou lítost pro vše, pro cokoli.
Bolavou pýchu, již se oddaloval.
Bolavý sen, jež kdesi na dně schoval.
Bolavou svobodu, nejbolavější asi.
Své prsty protáhlé. Svou bídu. A své vlasy.
Dopisy od přátel, tu víru promarněnou,
dopisy plné slz, věčnosti na přečtenou,
dopisy od dívek, dopisy bratrovy,
dopisy od hudby, jež hraje nad slovy.
Své verše klade sem, časem již pocuchané,
své verše, život svůj, z něž něha na zem kane
a zemí proniká až dolů, k hlíně rodné.
Hádanku klade sem, již nikdo neuhodne,
bolavou hádanku, jež nemá vysvětlení,
děti si hrály s ní a staly se z nich ženy.
Ach, všechno, ještě víc, všechno a víc než dosti.
Svůj svět, jež miloval. Smrt bez odhodlanosti.

A z posledního lože
odchází všechno malé,
spád řeči, řeči spád.

Ó, nech mne, přísný Bože,
za věci dokonalé
ještě si slastně veršem zavrzat!

Výrostek

Odejdeš za nimi, za těmi dětmi slov.

A v tichých štěrbinách, za zdmi a závorami
budeš se toulati jako pan Versilov.

Ale je jiný kout, viditelný a známý

a o tom budeš snít. Zastřeš se, neunikneš
tomu, co křísívá minulou podobu,
až prchne naděje a stane se a zvykneš
a strašně uslyšíš, jak klesá do hrobu

ubohá mladost tvá. Jako pan Versilov,
jako pan Versilov s umučenými křídly,
když těžce zvedá se nad nezdařený lov,
nad sítě bez očí osleplé za stavidly,

jimž voda odplula až do náruče moří.

Uneseš pochodeň? A co tu zapálí?

Rusko je v plamenech a celá země hoří!

Chceš běžet za jiskry? Nebudeš pomalý?

Ach, zaplakat! Je mráz. Poslední u kormidla.

Kam bys chtěl odejít za nimi, dětmi slov?

Široký, slavný sen si upálil svá křídla

a toulá, toulá se jako pan Versilov.

Mé město

Náměstí, lůžko plné bryček,
vzdychá si do dálky,
do dálky, do snu, do uliček.
A jako chuva krásným bájím
na šťastnou cestu obouvá jim
nejtišší sandálky.

Ach, ony půjdou za nevěstou
narychlo večer spíchnuty
před veselou a první cestou.
Čí teskná ruka došívala?
Čí slabá ruka šněrovala?
Jak jenom řeknu ti?

Když řeknu matka, co to poví?
Velikou prostou věc.
Když řeknu světlo týmiž slovy
a tma a šero, které schrání,
zda každé slovo neporání?
Já řeknu milenec!

Ó, usmívej se ještě chvíli
a trestej, trestej úsměvem!
Navždycky jsme se rozloučili.
A to je nic, to přejde brzy,
to je jak rosa, která slzí
na pláči tvém.

Zas přijde zima, čekám na ni,
a přinese nám s sebou snůh.
Budeme něžně uschováni,
až snese se pod tvými víčky
na kostely a na uličky
v bělostných polibcích.

Tam za ten les, tam na návrší
vrátím se od své nevěsty,
kající cesta, na niž prší
naposled, kruh se uzavírá,
vrší se míra, ona míra
již vykoupená bolestí.

A náměstí, to lože bryček,
vzdychne si do dálky,
do dálky, do snu, do uliček.
Vždyť chůva, která pochovala,
neví, že darmo obouvala
ty tiché sandálky.

Elegie

Ztvrdlý a kostnatý zimou, rozněžněn teplejším časem,
kraj, hrobka úžasná,
kraj, mrtvých náruč přelaskavá,
svou trávu, ty vlasy ještě rostoucí,
pode mnou rozestírá.

Polaskat vás,
vy vlasy smaragdové,
vy vlasy vodníků,
k nerozeznání dívčí!

A květiny,
jež do vás jsou vpleteny!
A studánky,
v kterých se umýváte!
A slunce,
pod kterým chřadnete!

Je podvečer, hladce lesklý,
jako jsou bříška ryb.
Podvečer. Já jím jdu a teskním.
Hle, cosi právě minulo a nic právě nenadchází,
ztvrdlý a kostnatý zimou, rozněžněn teplejším časem,
kraj hýbe se pode mnou jako pod všemi chodci
a mlčí,
jen o málo snad lítostivěji.

Vždyť jako já on setkal se asi
se starým zimním básníkem
a povíval listy jeho trpkosti,
ruce mu klesly podél těla
a zdá se jim, že nic už nepozvednou,
nohy mu kamsi odcházejí
a hořce hledí jeho oči.

Podvečer tak lesklý
jako jsou bříska ryb.
Podvečer. Já jím jdu a teskním.
A mrtvý můj mi rozumí
a usmívá se,
jaké to verše napíše, až vrátím se z procházky,
pod starou lampou a jako ona bledý.
Ó, bříska ryb,
ó, bříska polekaných ryb,
jež vzhůru obracíte se,
jaké tůni se svěřiti?
Byl kdosi, který zpíval líp,
prstíčkem hrabat bych ho chtěl
a rakev jeho otevřít!
Jaké tůni se svěřiti,
než odejdu k němu v hlubokou zem?
Má lampa nesvítí.
Pro mne je škoda světla.

Strom

Ale koráby jsou jen prkna...

W. Shakespeare.

Strome, kdybys tak promluvil
o trošku hlasitěji!
Je velká dálka od tvé touhy k mé.

(Lod'. Narušený kýl,
toť krváčení její
a hlas, jímž žízníme.)

Ach, nejde o slova,
nebo o lidskost zvuku.
Ty přece víš, ty znáš.

(Tu loď dno pochová.
Ty ale nad paruku
slyšitelnosti vyrůstáš.)

V krajině kteréši
byls poražen a náhle
ve vodách v dál jsi plul.

(Hle, nejsi tam, kde jsi,
ve smrti neobsáhlé
jsi jinak utonul.)

Bez listí, bez jehličí,
ten krásný mrtvý strom
příplouvá k řeči mé.

(Zmučený, kterak křičí
slavný zpěv pro potom,
jež mimo sebe tušíme!)

Stromy

Vytrácely se pod oblouky,
jež jako luk se v ohbí chvěly
za hradbou kamenité louky.
Vytrácely se, odcházely.

Kde neporoste. Na té trati,
kde duší šat je roztrhán
a přece něco musí zrát
pro zimy vran. Pro zimy vran?

Kraj zapadaný. Jaké značky
pro hledající zobany,
pro smrtné lety bez zatačky,
pro rty, jež nejsou líbány?

Ach, výše růst! — A jaké byly?
Jen málo mrtvé. Listnaté.
Tiché a něžné. V této chvíli
v mém srdci je snad potkáte.

Kamínek

A jmenuje se hrách.
Někdy se kutálí,
nemůže jinak ani
a jindy za plůtkem
si hraje s kohoutkem
a neví nemá-li
a jmenuje se hrách
a kohoutek jej zobe.

Skála? Ne. Oblázek,
či slunce na oblázku.
To mlčení, ten věk,
jenž zatěžkává lásku.

Kolikrát přišel jsem?
Už jistě čtyřikráte.
V údolí pod lesem,
kam brodívá se blátem,
v prchavé zeleni
a v tratolišti listí,
kde mrtví pramení,
můžeš to v tichu čísti.

Oblázky. Čtyři už!
A každý za mne říká,
jak těžko odvyknout,
když srdce neodvyká.

Ostřejší nad nože,
jak vítr na horách,
jak vítr na horách,
ach, bože, rozbože
a jmenuje se hrách
a na hrobě tu leží,

ach, bože, rozbože
a už se nekutálí,
už roste na něm mech,
už tlačí jen a pálí
a neví, neví, má-li,
nikdo mu nevěří,
když ty jsi shořel v keři,
že by chtěl býti dech,
ach, bože, rozbože,
že ty chtěl býti peří.

Skála u jezera

Poslouchám jezero. S bolestí dotýká se
nemocné hladiny,
jež vlní starý hřbet a otáčí se zase
za tou, jež všechno zastíní,

za výškou kamennou, bezmocně zrcadlenou
obrazem prostor nemajícím,
jejž kdosi skicoval a nad kterým se klenou
v koncertu bicím

obrovské bubínky zaposlouchaných uší
nad svět, jenž započal.

Poslouchám spodní růst. Poslouchám tvrdou duši.
Životní pocit skal.

Pohřeb

Truchlící čas. Háj. Hřbitov listnatý.
Průvod se zastavuje.
A tolik slz tam vpředu! Tekou na šaty,
na čerň a na matku, již kdosi podpírá.
Nějaký bělouš klopýtá a vleče
za sebou ostatky.
Je špatně okován.
Má hlad. Chce se mu sena.
Zeď kolem dokola. A truhly, truhly v zemi.
Je ticho. Ticho rakev nese.
Truchlícím Bůh za všemi hranicemi
šeptá těm mrtvým v truhlách bez matky
na světě, jenž nic neznamená,
šeptá jim vzpouru, jíž je zván:
vy mrtví, vstávejte!
Škatule, hýbejte se!
Je ticho. Ticho rakev nese.

Nenarozený

Pod krajem zurčení, pod vodou, kde je doma
se šijí skloněnou kde šije a kde tká,
kde často počítá, co nebude a co má,
vlhkem a zimnicí se dívá na kvítka.

Protéká dálkami, spí a pak nespí zase,
snad se mu cosi zdá, v neklidu procitne
a sáhne po světle hvězdy, jež usmívá se
za noci nezřené, za noci blankytné.

Jak sladce povívá nekonečnými lány!
V těch hájích milostných, milencům na dosah
široce otevřen jak dopis rozepsaný,
kde slovo miluji rozhoupá miský vah,

jak sladce choulí se do sebe, do klubíčka!
Čeká (a neví to), kdo že jej rozmotá,
kdo že jej vyruší a dá mu lehká víčka
na chvíli kratičkou, na chvíli života.

A potom bude žít a potom umře zase
a vpředu, daleko, po druhé procitne
a sáhne po světle matky, jež usmívá se
za lásky nezřené, za lásky blankytné.

IV. V OHNI

Zdenku Urbánkovi

Triptych

Ty, země, smutek věcí znáš.
Nejdříve setkání se svatým cípem ráje,
nejdříve čistotu, nežli ji ohmatáš,
trochu se zachvívaje
zazpívám do tmy své a potom se ti dám.
Jde paní dětských her, má panáčka a ptá se
a ptá se: komu dát?
Slyš! Umí odpověď v své nevědomé kráse.
Dát, či jen ukázat?
Já ho dám, zpívá si, já ho dám jahodám,
ty budou voňavé, že zatočí se svět.
Nebude málo jich, bude jich přespočet!

Ty, země, smutek věcí znáš.
Ty, země, smutek lidí znáš.
Klíč, onen hudební, na dně tvých moří pluje,
propasti odmykáš,
propast se rozstupuje,
ne propast, prázdno její,
mír jsem v ní pohroužil
až po hrdlo, až tam, kde zabíjejí
toho, kdo málo žil.
A půjde vítr žít. Co sklídí? Víš, co sklídí?
Zlo lásky splněné.
Je kdosi, který řídí.
Pro živé? Pro ně ne.

Ty, země, smutek lidí znáš.

Ty, země, smutek zvířat znáš.
A to už umlkám.
Ozdoba pro palaš
vhroužený. Kam?
Poslední zima psů a koní přespočetných.
Poslední záchvěv slunce ve dnech letních.
Poslední věrnost. Prosba poslední.
Odumírání. Vidíš? Prohlédni!
Je příliš slovo tvému tichu,
nepřijímáš je soudíc zle.
Zrazován vkládám do triptychu
radosti v smrti uvízlé.
Ty, země, smutek zvířat znáš.

Skonávají se slova Jobova

Job, 31–41

Za bolest rukou, které nedosáhly
na pohlazení, víru dej,
tvůj úprk v noc je příliš náhlý,
pomalu, zvolna odcházej,

za bolest duše, kterou vyplenila
odešlá láska, nech mne spát
a spal a spal má malá díla
a nedopřej jim přetrvat,

za bolest hrdla zpívaného
o bolest výše, zemřít nech
a skonávati v písni jeho,
jež hoří slavně v plamenech!

Odnikud

1.

Odnikud, to je ráj,
to čiré blaženství,
kde není ošklivých,
kde ani krásných není,

ta sladká nicota,
to věčné povívání,
ta vrata do světla,
jež neuvidíš ani.

A přece za živa
koluje ve mně cosi,
co potom zahnívá,
co vítr vzhůru nosí

a já, já změněný,
já, ptaní usmířené,
jdu tam, kde nejsou dny,
kde věčnost kola žene.

2.

Ubohý voják tmy
s očima zdívenýma,
ležící na zemi,
jež ho jak pušku třímá.

Odkudsi (odnikud?)
z života raněného
vyvěrá jeho stud,
červená bolest jeho.

To země krvácí
a on ji obtěžkává
podoben milenci,
jež naplnila sláva,
sláva všech zemřelých,
ta jejich sláva živá,
citlivá jako čich,
jak píseň, jež se zpívá.

3.

Kdo uzdraví nám hrud',
kdo zkrásní ošklivé,
kdo Váhy rozhoupá
do šíleného tance

odkudsi, odnikud,
až konec zakýve,
až budem věčně spát
ve světle bez kahance?

Zeptej se maminky.
Zeptej se chladné vody,
jež rychle uhání,
jež rychle utíká,

žene se na mlýnky
a za chlebem je vodí.
Zeptej se čekání.
Zeptej se básníka.

Ztracený voják

Oblaka krví posedlá,
oblaka, koně bez sedla,
plují a plují nad bojišti,
kde kdosi sklídl všechno příští.

Na kraji jeden chlapíček
bez nohou, bez úst, bez víček,
rukama drobí ještě hlínu,
jež pije hnědou kalužinu.

Byl velký úklid ran a masa.
Večer sem dálné vůně strásá
všem zahrabaným pod chřípí.
Hle, háje lip jsou bez lípy!

Ten na kraji si ještě čichá.
Od shora dolů akrosticha
posledních vzdechů tvoří svět,
jenž žije, jenž se jmenuje.

Přilétá včela. Smutně bzučí.
Není tu květin do náručí,
jen hrud', jen místo žihadla
ztracená hrud', jež vychladla.

Je mrtev, Bože. Čeká též,
že do ráje ho zameteš,
až trubka, která konec troubí,
přehluší smrt a dílo zhouby.

Je mrtev, smetí byvší pleti,
smetí, jež učí odvracetí,
jež půjde jednou pro svůj šat
až do údolí Josafat.

Tam, drnčíc kostmi o skaliska,
tam, kde je brána tolik blízká,
třásněmi prázdno ozdobí
před krásou příští podoby,

jež zalkne paměť, zahrdlí ji,
jež zalkne to, co v živém mívá
a roztřeše se věčným pláčem
pod spravedlivým karabáčem.

Černý obraz

Marně lomcují opratě,
bič bije vzduch,
neuhodí tě, nemá tě,
marně lomcují opratě,
odkud odešel Bůh.

Kam šel? On jenom ví to, kam,
šel za cosi se bít,
dát vítr mlýnským lopatám
a šel a šel, on sám ví, kam,
šel do své lásky vbit.

Je jinde, jak to neříci,
jednou se vrátí snad.
Hle, pomatení biřici
jdou bohaprázdnou ulicí
životy zhasínat.

Báseň nové slávy

Tomu, jenž přijde, zpívám do pochodu.
Chci žízni jeho znít, být stopkou jeho plodu.
Tomu, jenž přijde, zpívám do pochodu.

Na zem si lehněte, ó, lidé, nejbliž je vám.
Duní v ní kroky, strom, ta smělá báseň dřeva
a řeka, která se neviditelně vlévá.

Vezměte větev, která nerozkvetla,
v pochodeň změnění se po okraj plnou světla,
v pochodeň pro všechny, jež nemusí být světlá.

Řítí se vodopád a ze srdce vám tryská,
hle, víra zářící, nad pomýšlení blízka,
tomu, jenž přichází, slavnostní píseň píská.

Ó, bledý, lidský, bratrský a čistý,
ó, pevný, úplný, čirý jak ametysty,
jsme připraveni již jak v listopadu listy.

Do tebe padneme, do tebe zřítíme se,
my skály poznali, studánky, jež jsou v lese
a krutou odvahu v samotě, na útese.

My smrt jsme poznali a tebou popřeme ji,
bolest, tu bolestnou přípravu na naději,
do rukou dáme ti, jež soucitem se chvějí.

A láska naše ví, že boj, ten boj náš svatý
ty slavně zrytmuješ, ty krásný, odpočatý,
ve velkém poznání až strháš s duší šaty.

Tomu, jenž přijde, zpívám do pochodu.
Chci žízni jeho znít, být stopkou jeho plodu.
Tomu, jenž přijde, zpívám do pochodu.

Západ

Smrt sejme helmici a už ji nenasadí
a setře s čela pot
a pušku hluboko do měkké země vsadí.
Ať vydá plod!

Ach smutné ovoce, nesmírně zalévané,
kdo si tě natrhá?
Ošklivý kohoutek, od věků na čekané,
zlověstně kokrhá

a trhá ticho mé a odvádí je navždy
k blátu a ke křeči.
Zahrady večerní, hořící ohněm vraždy!
Zahrady bezpečí!

Ohnice

Vedeš mne po lukách, ten šíp mne neporaní,
vylétne do výše, do předalekých výšek,
kde plují obláčky, oblé a plné strání
odkvetlých pampelišek.

Jsou Boží? Všeho jsou, jsou jako země ničí,
kde holá bída vlá z ubohých strnisek,
čekají na vítr, na jeho dech, jenž fičí
a sémě rozfouká jinam, než na písek.

Vedeš mne po lukách vypjatých do široka,
jsou jako cikánka z hlíny a ze zlata,
jsou jako zajíček, jsou pestrá jako brokát,
jak symfonie trav, hudba, ta devátá...

Jsou tvé? Ach, ano, tvé, ty mi je přece dáváš,
ty, jíž jsem putoval ze všeho nejvíce.
Hořím! Jsem v plameni! Uhas mne, rány zavaž!
Za klásky zbytečná vадnoucí ohnice.

Křtitel

Na kříž křtěný,
zablácený,
zmučený,
bolestnými rameny
nebe nese, nese, padá.

Zvedneš? Necháš.
Půjdeš mimo.
Tato střecha,
milá zimo,
nepřikrývá mne.

Zmije! Cáre!
Stará vlečko
pro sny staré!
Zmije! Tečko,
koncuující smrt!

Křtěný na kříž
přítmím nachu.
Tam, kam patříš!
Řeka strachu
do mne vlévá se.

Křičte, křičte,
neuslyší.
Na maličké
(ještě dýší)
padne onen křik.

Padne, dusí
ústa nemá.
Za cirkusy

hrby dvěma
korábem je teď.

Ten už nikam
neutone.

Tiše říkám:
blesku, hrome,
to je místo tvé.

Na kříž křtěný,
zablácený,
zmučený,
bolestnými rameny
nebe nese, nese, padá.

Propadá se.
Dosud celý.
Volá, zdá se,
na anděly:
Kde jsou ruce mé?

Nejsou, byly,
uťali je,
v malé chvíli
ten, kdo žije,
do země ti ustele.

Není, není křtitele!

Mrtvé jaro

Je to tak snadné: hlína, kterou kypříš,
sasaneček klíčky jemné...

Zelení, sbohem, vzrostl ve mně cypříš
a naklání se ze mne

za každou bolestí, která se otáčela
po lásce v duši mé,
po vůni vražedné, již hledá zbrklá včela
jako my básníme.

Je to tak snadné: zpívat za rozkvetlé
a cítit v srdci pád.

Ó, mraze, mraze v tomto jarním světle,
jak pálíš ze zahrad!

Báseň naděje

A táhnou tudy vrány, táhnou hejno zmijí
a táhne tudy píseň, kterou d'as má rád.
Ty běžíš za nimi, utíkáš kalvárií.
Je velmi pozdní čas. Otvírá ústa zrad.

Na vyvrácených patnících se usadili ďábli.
Přesmutně střečkují a hřmotí kopyty.
Ach, kdepak zimy jsou, v kterých jsme sladce zábli,
když všechny sklenice už byly dopity!

Ó, kalvárie má, kdy kříž se zazelená?
Já budu jako plod, já budu jeho štít,
já budu jeho krev, já budu jeho žena,
já budu paprsek, ježž tma smí zachytit.

Ó kalvárie má, kalvárie mých příčin,
je těžké nésti jej, je krásné donésti,
zatím co vlající šáteček Veroničin
místo mi slibuje ve věčné bolesti.

Ať crčí lijavec, ať zahlazuje stopy
mé cesty poslední, ať bouře česá zem,
ať hory menší jsou, než byly za potopy,
je ještě láska v nás pod strašným obrazem!

Ranění

1.

Dokořán se země rozevřela.
Děšť jak lékař kapal jí svůj lék.
Po celou noc horká láva vřela
ze sopek.

Ty, můj kraji, horečkou jsi země,
fantas drží tě a ptáš se naposled,
ještě velmi mírně, velmi jemně:
Kde je vřed?

2.

Duše má, jsi náhle bezvětrná.
Jako kámen padlo ticho do mlýnů.
Ztratil jsem jak zabloudilá srna
otčinu.

Do hran narazím a na odplatu
bolestně a věrně myslívám,
ale svoji Achillovu patu
v srdci mám.

Poslední báseň

Dokola samá tma a nikdo nepřichází.
Náhle je vše jak před lety. A hle,
zase tak krivě dívám se a zase mne tak mrazí
mé srdce vyprahlé.

Rukama hlavu pochovám. Vzlyknu. Leč z mého hrdla
už výkřik nepřijde. Jen stín,
stín hlasu dávného jak louka mrazem ztvrdlá,
stín, s nímž se lopotím.

— Přes kopec, přes řeku, přes trpká vřesoviště
dlouho se trmácel. A nyní ví,
do jakých katakomb zazdili jeho přístě.
Jak touží dítě po broskvi,

jak touží, Bože, víš? jak touží duše po ní,
po něze nesmírné a prudce hasnoucí,
je vinen!

— Vinen jsem za vůni, která voní,
za marnou touhu po otci,
za verše, ano, vím, za lásku, již jsem ztratil,
za stud a za ticho a za zem plnou běd,
za nebe, za Boha, jenž dny mé přísně zkrátil
v mrtvý ráj na pohled —

a přece! Věříš mi? A přece ještě kdesi,
hluboko v ranách svých,
shledávám písničky, jež jenom zima čte si
a ptám a ptám se jich!

Jiří Orten

Ohnice

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 1. 10. 2013